

מסכת בבא קמא

פרק המניח • דף כ"ז – דף ל'

חוברת עבודה בגמרא

שם התלמיד: כיתה:
שם המורה: שנה"ל:

מהדורת תשפ"ו

מוקדשת לעילוי נשמת

דניאל אביב חיים סופר הי"ד

יהי זכרו ברוך

תוכן העניינים

לימודי יסוד

3	מקרא סימון וכללי הפיסוק
5	סדרי הש"ס
6	מבנה משנה וברייתא (רישא/סיפא · כאמד"ט)

דפי הגמרא

7	דפי הגמרא לסימון (כ"ז-ל')
---	---------------------------

השלמה עצמית

14	מושגי יסוד
17	מונחי הדיון
21	תנאים ואמוראים
22	כתב רש"י ותרגול פענוח

שחור-לבן

מקרא הסימון

סימן שאלה — בסוף שאלה או קושיה. דוגמה: עד כמה שוכר עליהן?

?

פסיק — הפסקה קצרה בתוך המשפט.

,

נקודה — סוף עניין. לרוב במעבר שפה (עברית→ארמית) ובסיום דברי חכם.

.

נקודתיים — אחרי "אמר ר'..." לפני ציטוט דבריו.

:

עיגול — הקף מילת שאלה או מונח דיון (מנא הני מילי, איתיביה...).

○

מסגרת — מסגר מושג נלמד (בניין אב, גזירה שווה...).

□

קו תחתון — הדגש שם של תנא או אמורא.

—

כל הסימנים בעיפרון או עט על גבי צילום הדף — כך מתרגלים לזהות את מבנה הסוגיה גם בלי ניקוד ופיסוק.

שלושת כללי פיסוק הגמרא

כלל 1. אומר

לפני "אמר ר'..." או "ר'... אמר" — מוסיפים סימן פיסוק (בדרך כלל נקודה, לפעמים סימן שאלה או פסיק).

אחרי "אמר ר'..." — תמיד נקודתיים, ואחריהן ציטוט דברי החכם.

כלל 2. מעבר שפה

מעבר בין **עברית** (משנה/ברייתא) לבין **ארמית** (הדיון) מסמן סוף קטע — מוסיפים סימן מסיים, לרוב נקודה.

כלל 3. מונחי דיון

מונחי דיון קבועים (תנו רבנן, איתיביה, מאי טעמא, תא שמע...) מלמדים מה תפקיד החלק הבא — קושיה, תשובה, תירוץ — ולפיהם מפסקים.

זכור: קטע גמרא בנוי מאוד — קל לזהות את חלקיו לפי מילות המעבר בין הדוברים, גם בלי להבין כל מילה.

ששת סדרי המשנה והש"ס

רבי יהודה הנשיא ערך את המשנה בשישה סדרים — סימן לזכירה: **זמ"ן נק"ט** (זרעים, מועד, נשים, נזיקין, קדשים, טהרות). מסכת **בבא קמא** שאנו לומדים — בסדר **נזיקין**.

הסדר	במה הוא עוסק	מסכתות שעליך לדעת לשייך
זרעים	דיני ברכות ומצוות התלויות בארץ	ברכות · פאה · שביעית · חלה · ביכורים
מועד	דיני שבת ומועדים	שבת · פסחים · ראש השנה · יומא · ביצה · סוכה · תענית · מגילה
נשים	דיני נישואין וגירושין	כתובות · סוטה · קידושין
נזיקין	דיני בין אדם לחברו	בבא קמא · בבא מציעא · בבא בתרא · סנהדרין · מכות · אבות
קדשים	דיני קורבנות ובית המקדש	מידות
טהרות	דיני טומאה וטהרה	כלים

במבחן: לדעת במה עוסק כל סדר, ולשייך כל מסכת מהרשימה לסדר שלה.

מבנה משנה וברייתא

● רישא וסיפא

משנה או ברייתא בנויות לרוב מחלקים מקבילים: **רישא** ("הראש" — החלק הראשון) ו**סיפא** ("הסוף" — החלק האחרון). כשיש חלק אמצעי הוא נקרא **מציעתא**.

המשנה הפותחת את פרק המניח (כ"ז ע"א):

רישא

המניח את הכד ברשות הרבים, ובא אחר ונתקל בה ושברה — פטור.

סיפא

ואם הוזק בה — בעל החבית חייב בנזקו.

הגמרא רגילה לומר: "קתני רישא... קתני סיפא..." — כשהיא משווה בין חלקי המשנה. ובמשנה שלנו הגמרא אכן מדייקת בין החלקים: "פתח בכד — וסיים בחבית!"

● כאמד"ט — חמשת מרכיבי המקור

כאמד"ט — ראשי תיבות של חמשת המרכיבים שמהם בנויות משניות וברייתות רבות: **כ**ותרת · **א**ומר · **מ**קרה · **ד**ין · **ט**עם.

שם קצר בניסוח חופשי לנושא המקור — עונה על השאלה "על מה הקטע?" (למשל: "מי חייב כשהכו בזה אחר זה?").	כותרת
שם החכם האומר — "רבי יהודה בן בתירא אומר".	אומר
המצב שבו עוסקת ההלכה.	מקרה
מה ההלכה קובעת שיש לעשות.	דין
הנימוק לדין — לרוב נפתח ב"מפני ש..." או ב"ש..." או בפסוק.	טעם

דוגמה מהדף הראשון של החוברת (כ"ז ע"א) — עשרה שהכוהו בעשר מקלות, מסודרת לפי כאמד"ט:

מי חייב כשהכו בזה אחר זה?

כותרת

רבי יהודה בן בתירא אומר:

אומר

בזה אחר זה —

מקרה

האחרון חייב,

דין

מפני שקירב מיתנו.

טעם

שים לב: לא בכל משנה או ברייתא יופיעו כל חמשת המרכיבים — לפעמים אין "אומר" (דין שנאמר בסתם) ולפעמים אין "טעם". וגם סדר החלקים עשוי להשתנות.

כז.

ממכר. קיימ' לן כי הכד הוא
[ממנה]. ואם אמ' אדם
נמי לחביתא כדה ולכדה
יובא לא קרו לכדה חביתא.

המניח פרק שלישי בבא קמא

מסורת הש"ס

(א) לָקַחְמוּ מִן: ז"ב כ"ב:
 (ב) לָקַחְמוּ כֹהֵן: א' כ"א:
 אֲנֵשִׁי וְכֹהֵן הוּא בִּרְיָא,
 (ג) כֹּהֵן רַבֵּה וְכֹהֵן לָקַחְמוּ,
 (ד) סִי הַמִּזְבֵּחַ אֶת
 אֲבִיבֵימֵי כְמוֹ אֲדָרְבָּה,
 (ה) לָקַחְמוּ פֶּדֶי: י' חֲסִינָה
 פִּי עֵינָי, (ו) בָּסֵר לֵחַם
 אֶל, (ז) עֵינָי חֲסִינָה וְיִמָּה
 פֶּדֶי: דִּי' לִחְסִינָה וְיִמָּה כ:
 דִּי' אִשְׁרָא וְכִתְּבוּתֵי:
 דִּי' לִחְסִינָה וְכִתְּבוּתֵי:
 דִּי' דִּינָי, (י) ז"ל נִתְּנוּ,
 (יא) רִמָּה מִינִי, (ב) עֵי רִמָּה
 מִינִי בָּשֶׁם חֲסִינָה פֶּדֶי
 הַמִּזְבֵּחַ

גליון הש"ס

תוס' ד"ה אמאי כו' ולא
שייך כאן כל המשנה.
ועי' לקמן לב ע"א תוספות
ד"ה והא הכא :

נו חננאל (המ)

מורה לי, דיוקן דאיכא
פסידא עבד איניש דרעא
לנפשיה ומחוי ליה
לכתחילה, וכל שכן דאי
כבר מחויי דרעונו דרעא
קבד מאי, א' אל מצינא
אדסוהו כל ידע. במקום
דאיכא פסידא דרעא הכל
עבד איניש דרעא דנפשיה
במקום דאיכא פסידא
אית' ב' הדודא א' אל
עבד איניש דנא לנפשיה.
א' נחמן א' עבד איניש
דינא נחמא ד' ודבאי ח' ו
למלות בדר' הכל בן
מחיריו ושנתנו כולחלו.
וקינ' ב' בן נחמן. ותי
כלחלו בשנתו ד' נחמן
דר' בן ב' אומ' שבור א'
שנינו ואומר לו א' שלי
א' אטול. כל נחמן.

אין הולגין צממון אחר הרוב. היכא דמסתפקא לן מילתא כגון הכה וכוון (לקמן 97 מו). המוכר שור לחצירו ומצא נגחן לא אמרינן דבר רובא זיל ולחצירא קנאו והוי טעות אלא אמרינן המוציא מחצירו עליו הראיה ויכול לומר לו לשחיטה מכרתיו לך: צקן וויס. כשנכנסו עליו ממזבי לבזוי מן הדל היחיד בחד המזבי אלל אמרין וכושהחזיר זה פניו לא ראה אותה: אלא אי כשמואל אי כר' יוחנן. שהמניח לא פשע הלכך דוקא נפקל אלל שבר צדקון חייב: דוקא נפקל אלל שבר צדקון וחל"כ הוה צדקוני פטור בעל החצית דליהו הוא דאזיק אנפשיה:

תנא רישא. נמי נתקל: לפי שאין
 דרך בני אדם כו'. אמתני' מהדר
 ללא תימא באפילה אוי' בקרן וזית
 אלא אפי' באורה פטור הנתקל
 ודקשא לך איבעי ליה עיגוי ומיזל
 אין דרך בני אדם להתבונן בדרכים:
 וחייב שמואל. את הנתקל לשלם:
 בשלמא שמואל כשמעיה. דמוקי
 למתניתין באפילה הא באורה
 חייב: קרנא דעלרי. קרן וזית
 הסמוכה לבית הצד: דהואיל
 וברשות קעבדי. שמנהגם היה כן
 כשהיה בית הצד מליאה בני אדם
 היו הבאים מושיצין כליהם ברשות
 הדכים וממתניין עד שיאלו אלו:
 הרי אמרו לרנונה שלש. מנהג
 הדיינין לגבות מן הבועט את
 חזירו בארכותו של בועט ג' סלעים
 לבשת לפי שגדולה בשת מכת
 הארכובה מדחיפת היד: לנציעט.
 צרגל: לסנוקרת. אוקף של חמור
 שכהה בו את חזירו: שלש עשרה.
 סלעים לבשת לצד חיוצ שער
 הדרכים: לפסדא דמרא. בית יד
 של פושטי"ר: קופינא. הצדל עזמו
 אלל הנקב: בשת קנס הוא: גופא
 דעובדא. דפנדא וקופינא: גרסותא.
 צור מים מוכנסין להשקות שדות:
 מאה פנדי. ק' הכאות היה לו להכותו
 שחרי גזלו מימיו: פפנדא. היינו בית
 יד: לא עביד איניש דינא לנפשיה.
 ואפי' דין אמת לא יעשה הוא לעצמו
 אלא ילך אלל הדיין: צמקוס דאינא
 פסידא. אי איל לצי דינא דלדאזיל
 לצי דינא וחסתי קא דלי האי ולא
 ידע מאי דלי או שמה יכלו המים
 מן הצור ואין לו פסיעון לזה דקא
 מפסיד כי האי גוונא עביד איניש
 דינא לנפשיה: ואל טיכנס לחצר
 חצירך. גנביה וצמקא שלל תראה
 עליו כגנב: אלא צבור אלא שינוי.
 כלומר קם בחוקה וקשיא לרב יהודה:

עמד

לס והשתא מדמחייב נושא שכר ופוטור שומר חנם ולא מחייב מטעם ר' יהודה נתקל לגניבה אבל באונס שהוא כעין אצידה שהיא לאונס ואצידה קרובה לפשיעה נראה דאדם המזיק חייב דא"ל הגג ברוח שאינו מזיה ואע"ג דברוח שאינו מזיה מפטר בה ענה וכנאן תחת העלים כו' וחייצין לשלם דמי שור לעגלים חוץ הלו שמירתו והקד לא כלתה שמירתו ומימי מדר' יהודה דמועד אין יכולה לעמוד בשאין מזיה אלמא אע"ג דמפטר שומר חנם הוי כעין גניבה ופטור ביה אדם המזיק וכן מוכח בפרק הגזול (ר' אבא בר' חנינא) ממצרייתא דקמי שמיא לעצב ונבלה חייב וי שומר שכר שחייב על האצידה ומשני איהמ מפני שהוא נושא בה ועי' מוס' ד"מ פד' ד"ה וסבר וי"ב גז' ד"ה חייב:

[illegible]

קמ"ה ר' און הו'בין במבון אחר הרוב. תימה מה טעם אין הולכין לימי צק"ו מדיני נפשות כדאמרין צפ"ק דסנהדרין (דף ק"ג:) ור' יאשיה מייחזי ליה צק"ו מדיני נפשות ומה דיני נפשות דחמירי אמר רחמנא זיל צטר רובא דיני ממנות לא כ"ש ואפי'

רובא דליתיה קמן אזלינן דדיני
פשות בתר רובא כדאמר בריש בן
מורר וטורה (פאהדין 97 טפ.) וי"ל
ההתם גבי דיינים שאני דחשיב מיעוט
דידיהו כמי שאינו וליכא למימרא ההם
אזקי ממנה בחזקת מריה דהא גי' צ"ל
ומפקי איהו אכל גבי שאר ממון
דאיכא מיעוט וחזקה לא אזלינן

במחר רוצה: ה"ג **אמאי** פטור
אביעי ליה לעיוני. אבל הך לא
פריך אמאי חייב בזמן כשהוק אביעי
ליה לעיוני כדפירשמי לעיל (דף כג.
ה"ה והח"ב) דיותר יז לו לשמור
משלא יזיק משלא יזיק * ולא שייך
בזמן כל המשהה וכל אחר ושינה זה
פטור (לעיל כ. דד.) דגבי חסד לא
אמר רב וכל דלמך דלמך (דף כג.
ה"ה)

[illegible]

וממקום למקום ושצרה רבי יהודה אומר שומר חנם ישבע נושא שכן
המזיק ש"מ דבאונס דכעין גניבה אדם המזיק פטור ומד
לפשיעה יותר כדאמרין בהשאל (ב"מ דף ד"ז:) דגניבה קרו
שומר חנם דאמרין בקוף ארבעה וחמשה (לקמן דף מה:) גבי אר
היו שומר חנם ומוקי לה כגון דנטריה שמירה פחותה דשומר חנם כ
היה צמירה פחותה דהיינו דלת שיכולה לעמוד ברוח מזיה
המזיק והיינו טעמא משום דהוי כעין אצידה ונת
המזיק (לקמן דף נט:) ושם גבי טבח אונס שקלקל דפריך למאן דא
הוא כנושא שכר (א"ל א"ל) דמקשה אפי' בחנם חייב
שכר ולפיכך שצד חייב בחנם פטור דהוי כעין

לפי שאין דרכן של בני אדם להתבונן בדרכיהם. והא' למי לעיוני טפי מאדם: **הרי** אמרו לרכובה שלשה. י"מ לנראה הסיני לגדול שנישאל דמנא דהוא דמן כסחובל (למן דף **קנשא** קמנבית בבבא. לאו קנשא אלל דין קנשא הוא כל עבדני שלחמיהו: **לפי** שבודא אלא

ג א מ"י פ"ג מלכות
מקי ממון הלכה ה סג
עשן סה טו"ש"ע ח"מ סימן
חב סק"ף א:
ד ב ג מ"י ג הלכה ו
טו"ש"ע שס סק"ף ב:
ה ד מ"י פ"ג מלכות
חובל ומזיק הלכה ט
סג עשן ע טו"ש"ע ח"מ
סימן תכ סק"ף מא:
ו ה מ"י פ"ג מלכות
סנהדרין הלכה יב סג
עשן א טו"ש"ע ח"מ ס"ד
ובדג"ה שס:

לעזי רע"י

פושיי"ר [פושוי"ר].
מערד.

מִוֶּסֶף רַע"י

דאין הולכים בממוץ
אחר הרוב. אלא אחר
המוחזק, אם יש לו שום
טענה (רשב"ם ב"ב צב:).

יְבִינוּ חֲנָאֵל

[illegible]

מסורת הש"ס

(א) ב"ב לט; (ב) ב"ב יב. כו:
 ס: ק, (ג) לקמן זל. נדרים
 מד: חולין קלד: תמורה ו. נדה
 נא, (ד) (לקמן ל, ה) (דף
 ס: ל, ו) (ז"ל: ושומר חייב
 בפאה, ז) (ויקרא יט, כג),
 (ח) (מעשרות פ"א מ"א),

תורה אור השלם

1. וְלֹא תִקְחוּ כֶּפֶר לְנוֹס אֶל
עִיר מִקְלָטוֹ לְשׁוּב לִשְׁבֹּת
בְּאֶרֶץ עַד מוֹת הַכֹּהֵן;
בַּמְדַּבֵּר לֵה לֵב
2. וְקִצְתָּהּ אֶת כִּפֹּה לֹא
תַחֲסוּס עֵינָהּ: דְּבָרִים כֵּה יֵב

הגהות הב"ח

(א) תום' ד"ה זה וכו' לא מחייבין ליה במעשר כיון דמתחילה:

הגהות הגר"א

[א] רש"י ד"ה א"ה כו' אמאי
שלו כו'. ג"כ צ"ע ועי' תוס'
(ועי' בהגר"א סימן שצ"ו):

רבינו חננאל

וידברו ויבאו נידחו. ב' שור
שכלה על חציו וכו' וכו'
הם התחתון ושטת את של
ונכל לעיליו ומה שטור.
וכן כרח נחמן, ושבטיו
אוקמוהו כרח דאית ליה
אדרא חצי צדא וכו' וכו'
סרידי אפסי צדא פ' יתודה
דנחמן דעבד איוש דנח
לפנשה, ואפי' הכי כ'
יכול להציל שור בשמיט
ודחפו לעיליו וכו' וכו'
כ' המלאה צדא חציו כ'
ז' וגו' כ' נחמן, ודא
נחמן ב' יצחק שניעא וכו'
דשני, ז' מנין לרבי שלח
ויצא וכו' מהסתב ב' לאת
ואינו יוצא מהסתב ב' ונשה
ב' הכרה מנין לשטור, פ'
לא תקפו שור ששבו, פ'
אל תקח למסרב לשוב אל
משפתחו, ז' וגו' כ' וכו'
וכו', ותובעת לרבי אהרן

ליה כוליה: **בסם**. דלי הוה אזיל
 לבי דינא אדרכי מיית דליה ולית
 ליה אלא פלגא נוקא: **הנביא וזיוטיו**.
 כגון אם היה זה טוענו שהחזר שלו
 וזרץ זה להביא שטר ממכרה שסנהא
 שלטו ימיו. שהגיע יוצל: **סנהא**.
 מפזיר: וחצל צו. הרב צבד: לא
 פקחו כופר לשוץ וגו'. דרוש זה
 לשב למי שפודה לשוץ לנקולו והליות
 צבד. ליטנא אחרינא לשב ואמי שדינו
 הליות שב אל משפחתו וליט שדיה:
 לא פקחו. ללרבו שפוט ממון: **צבדא**
 גנבא. דאיכא פסידא: **עד** האידינא
 היסירא. דכתיב אם אדוניו יתן לו
 אשה (שמות כא): **והשפא**. שהוא
 בן חורין: **איסורא**. ורשאי להלקותו
 ולהפרישו דהאי דינא לאו לנפשיה
 הוא: **הא שצרה חייב**. ואוקמה רב
 לעיל' בממלא ר"ר כולה חציות. אלמא
 לא עבד [איניש] דינא לנפשיה אפי'
 במקום פסידא: **בשאינה יכונה**
להליל ע"י דבר אחר. דבדין קא
 עבדא. אלמא לא עבד איניש דינא
 לנפשיה אפי' במקום פסידא כי הלא
 שבעלה מוכה כל שעה: **כשיכולה**
להליל ע"י דבר אחר. דלא דינא
 עבדא: **פרט** לשליה צ"ד. שפטור
 על הדינא: **לנקוט פורא וליטיב**.
 יקח מקל וישב על דרך הראשון דלא
 דינא הוא דלא אחרת מה שנתן
 נתן. אלמא חילוף מעליא הוי: **דרך**
עקלפון. דלאו דינא הוא: **קרובה**
לזה. לעצירות היסדין סמוך לאותו
 צד: **ורחוקה לזה**. לאותן הסמוכין
 לזה האחר שיהו צריכין להקיק כל
 סביבות השדה ובשאינה צבדא מעל'
 השדה לא היו מקיפין כל קר: **א"ה**.
 דלאו חילוף הוא [א] אמאי שלו לא הגיעו:
לפוטרו מן המעשר. דלף פאה
 הנאשרת הפקר חשיבא ומע"א דנקט
 לה אהיו פטורה ממעשר: **חייב**
צברט ועוללות וכו'. א"ע"א דהפקר
 פטור מפאה דתנן (פאה פ"א מ"ד)
 כל שהוא אוכל ונשמר חייב צמער
 ובפאה' אפ"ה כי האי הפקר חייב בכל
 הני דמפרש טעמא בהגחל עצים:
 [קמן דף]. דכתיב צ"ב. טעוז תצירא
 ופטור ממעשר. דלא כתיב חייב טעוז
 יתירא אלמא הפקר כל דהו פטור
 ממעשר דתנן' כל שהוא אוכל ונשמר
 חייב צמער: **אלא טעינפו כליו במים**.
 דרב מוקי למתנימין כשלא הפקיר
 רב מימיניה הלכך נמלא שמוקו כליו כי
 הן בממנון שב זה והוי כי שורו:

בעיניך שתשובה זו הוגנת היא.
זו שאינה כלום: צדין. תצעהו
וטל מצעי ליה: מאי לאו. דהוי
זיית ידיה ליכא פסידא דמשלם

עמד בן בג בג יחידהא הוא ופליגי רבנן
עליה רבי ינאי אמר מאי שבור את שיניו
בדין אי הכי ואמור לו ואומרים לו מיבעי
ליה שלי אני נוטל שלו הוא נוטל מיבעי
ליה קשיא ת"ש "שור שעלה ע"ג חבירו
להורגו ובא בעל התחתון ושמט את שלו
ונפל עליון ומת פטור מאי לאו במועד
דליכא פסידא לא יבתם דאיכא פסידא אי
הכי אימא סיפא ירחפו לעליון ומת חייב
ואי בתם אמאי חייב השהיה לו לשמטן
ולא שמטו תא שמע יהממלא חצר חבירו
כדי יין וכדי שמן בעל החצר משבר ויוצא
משבר ונכנס אמר ר"נ בר יצחק משבר ויוצא
לב"ד משבר ונכנס להביא זכויותיו ת"ש ומניין
לנרצע שכלו לו ימיו ורבו מסרהב בו לצאת
וחבל ועשה בו חבורה שהוא פטור ת"ל
לא תקחו כופר לשוב לא תקחו כופר לשב
הכא במאי עסקינן בעבדא גנבא עד האידנא
לא גנב והשתא גנב עד האידנא הוה
אימתיא דרביה עליה השתא לית ליה
אימתא דרביה עליה ר"נ בר יצחק אמר
בעבר שמסר לו רבו שפחה כנענית עד
האידנא היתירא והשתא איסורא ת"ש המניה
את הכר ברה"ר ובא אחר ונתקל בה
ושברה פטור טעמא דנתקל בה יהא שברה
חייב אמר רב זביד משמיה דרבא הוא
הדין אפי' שברה והאי דקתני נתקל אידי
דקבעי למיתני סיפא אם הוזק בעל חבית
חייב כגזקו דדוקא נתקל אבל שבר לא
דהוא אזיק נפשיה קתני רישא נתקל ת"ש
וקצתה את כפה ממון מאי לאו בשאינה
יכולה להציל ע"י דבר אחר לא שיכולה
להציל ע"י דבר אחר אבל אינה יכולה להציל
ע"י דבר אחר פטורה אי הכי אדתני סיפא
ושלחה ידה פרט לשליח ב"ד לפלוג ולתני
בדידה בד"א בשיכולה להציל ע"י ד"א אבל
אינה יכולה להציל ע"י דבר אחר פטורה
ה"נ קאמר בד"א בשיכולה להציל ע"י דבר
אחר אבל אינה יכולה להציל ע"י דבר אחר
נעשה ידה כשליח ב"ד ופטורה ת"ש הרי
שהיתה דרך הרבים עוברת בתוך שדהו
נטלה ונתן להם מן הצד מה שנתן נתן ושלו
לא הגיעו ואי אמרת עביד איניש דינא
לנפשיה לנקוט גזירה וליתבי⁶ אמר רב זביד
משמיה דרבא גזירה שמה יתן להם דרך
עקלתון רב משרשיא אמר בנותן להם דרך
עקלתון רב אשי אמר כל מן הצד דרך

ידידי משום דרב יהודה סדאמר רב יהודה כ
שהניח פאה מצד אחד ובאו עניים ונטלו כ
אמאי זה וזה פאה לנקוט פורא וליתב אמר
פקיד את כרמו והשכים בבקר ובצרו חייב כפר
נשברה כדו ברה"ר ותוחלק אחד במים או ש
מתכוין פטור: **גמ'** אמר רב יהודה אמר רב סל

וביטוי בדחיה או בהכאה, וכיון שהיה עוברת בתוך שדרה נטלה להן מן הנשיה, ליקטום פורה וליתבי. כלמי יטול אדם לרץ נחמן, ומשנינן כל דבר הדר שול את שו. ומשנינן משמה דרב יהודה, מצד אחד ובא עניי לקוח מצד אחר ל היבת פיהא כיון שנטלו העניי פיהא וחה פיהא, לפטור בעל הבית מן המעשר וד הקדיר לעניי ועכשיו ובשכחה ונטלו צערו ופיהא פטרת ובעולות ובשכחה ופיהא לקה חתיריט חייב. אמ' ר' יהודה אמ' רב

המניח פרק שלישי בבא קמא כח.

בת.

וואַ בתם אמא' חייב. בשלמא אי אייר צמועד ים לו להחמייב
שאינו צהול ויהי לו לשומטו חבל אי צתם איירי לא סלקא
דעתך שהי' לו לשומטו לפי שהוא צהול שירא להפסיד ולא מסיק
אלעמיה לשומטו:

משבר ויוצא. אע"ג דלעיל
אמרין שהיה לו לשומטו
היינו משום דליכא טירחא בשמיטה
יותר מנדחיה אצל הכא לא אטרחוהו
לסדרן זה על זה:
מניין אנרצע שבדו ימיו. אורחא
דמילתא נקט שאז רגילות
לסרעב לפי שאינו יכול להשתעבד
עוד 13:

מעמא דנתקף הא שבר חייב.
אליבא דרב פריך דמוקי
עלה בממלא דכלא ממלא מודה ר"ק
לחזין לו לשבר לחצעי פליג לטגוי
בצידק גיסא דלא פליג אכולהו
אמאמורי דלעיל ולתרייהו א פריך
לחצעי דלחציר בממלא אלא פסידא
דלא דמי לתצר חצירו שטס יכיל
לדקור בצה"ק וליכל נכא מקום שיער:
לא בשיבוטה לחציר ע"י ידי דבר
אחר. ויכין דיוכלה לחציר על
ידי דבר אחר אפילו דין חטאי:
ורבינו פורא ירידת. וס"ד

השתא דשלו לא הגיעו
לפי שאין יכול להזמין כל עובדי
דרכים לבית דין:

אי הכי מה שנתן נתן אמאי. ולא
גרסינן [נאמר] שלו לא היגיע:
אי (הבי) אמאי וזו פאה.
דשכלמא אותו שנטלו היא פאה
הואיל דנטלו מדעתו היא אותו
שהניח סתמא דמילתא היא דבעו
שסאם יטלו מזד אחר שיחזור ויזכה בה:
וזה וזה פאה דפרימוי מן המעשר
ברתניא ברי. ומיימי ראה
דבשכיל שחזר וזכה בו לא מוסידין (היה)
יכיון דשחזר וזכה בה אחרים (היה)
ונפטר ופאה דמיפטר מן המעשר
לא מטעם הפקר דהא תנן במסכת
פאה (פ"ו מה) ד"ג אומרים הפקר
לעניים הפקר ו"ה אומרים אין
הפקר עד הפקיר אף לעשירים
השפיקה אלף היינו טעמא דמיפטר
דכדרשין בספרי וזא הלוי כי אין
לו חלק ונחלה עמך יאז זה שיש
לו חלק ונחלה עמך שסאם הוא לוי
מעא נוטל פאה וטעמא דב"ש דילפי
מפאה דכתיב לעני ולגר תצו
אותם מה ת"ל תצו ולגר יס לך
ועזיב אחרת שהיא כזו כגון הפקר
לעניים ולא לעשירים וצית הלל ילפי
משפיעים דכתיב משמעתה ונעשתה
מזה תלמוד לומר שפחה יס לך
נעשה אחרת שהיא כזו כגון הפקר
לעניים ולעשירים:

אָב
דער שעהזיגן בו רבים אסור
אחר זה וזה פאה וא"א
א מאי זה וזה פאה לפוטין
ובעוללות ובשכחה ובפאה
ה בחרסית חייב רבי יהודה
שנו אלא שמינפו כליו במים
אכל

(עו"ב) רב אשי אמר. ממז' ככל דרשם שבעולם מיייר, הן ישיסן הן עקלמן, ולא מן עקלמן, לכל קטן שטעמן מלך אחד שלם איה ס' חזי מלך חמילי, ס' יצי ליה טעמיט טעמיטס לם קצוה יוהר. ללאותן העומדים בעיר מלך דרשן לא רשאוהו א' נעשיט לם סע' נעידו לגוול אה הדיס', ויבן רב אשי רב וידי לילא מדי אלף חילוק טעמים כעין משמח' א' חייב. רבא לביטול ס' חזי חקקתה ממחסי אוה א' חזי דעלו א' הניעו, א' ילוי. ר' חקקת טעמ' אוה א' חזי. מצייר שחוקידין ב' רביס'. לעשומו לן דר' אסור יחיד (ב'ב' ב'ב'). שטתן וימקומוס' להילין ובעלסום ידעו וספקן, ודחא לדיס' מלך, ויכ' ידירם, כלכן מה שטתן וימקומוס' שחוקין (רשב"ם ע"ס ע"ב). והדשכיס בבקר ובצורר. ויבניס שפלו עייס לנלוו חסון שספק אה ס' חזי חקקתה (קדוש' ד'ד'). חייב כפרס ויבניס שפלו חסון (ר'ד'ס' ע"ב). ולע"פ דהפקר פשוט, מכלא כתיב חילין דר' ויבניס, מניס טעמוס' ויבניס' חסון (ר'ד'ס' ע"ב). ויבניס' חסון (ר'ד'ס' ע"ב). ויבניס' חסון (ר'ד'ס' ע"ב). ויבניס' חסון (ר'ד'ס' ע"ב).

ז א ב ג ד ה מ"י פ"ו
מהלכות חובל ומוזיק הלכה
ז א סמג עשין ע טו"ש"ע ח"מ
חזון שחי טעום ז

ח ו' מ"י' פ"ג מהלכות עבדים
בהשגות ובדמ"מ סמוס
טו"ש"ע ח"מ ס' שטט סעיף
ד וס' ח"ב סעיף ב:
ז ו' מ"י' פ"ג מהלכות עבדים
הלכה ה' טו"ש"ע ח"מ סימן
תכא סעיף ו' בה"ה:
ח ו' מ"י' פ"ג מהלכות עבדים
ממון הלכה ה' סמוס עש"י ע'
טו"ש"ע ח"מ סימן ח"ב סעיף
א:

י"א ט טוֹש"ע ח"מ סימן תיב
סעיף 3:

יב י מ"י פ"ג מהלכות מזקי
ממון הלכה כו סמג עשין
סח טוש"ע ח"מ סימן שעו:
יג ב מ"י שם הלכה כד סמג
שם טוש"ע שם צהג"ה
וס"י תיז סעיף 3:

יד ל מיי פ"צ מהלכות
מתנות עניים הל' יג:
מן מ מיי שם פ"ה הלכה

ממון הלכה ז' סמג עשין
סח טוש"ע ח"מ סימן תיב
סעיף ד' וסימן תי סעיף א' :

מוסף רש"י

וקצותה את כפה ממון.
דמי נשמו, הכל לפי המציא
והמתניא (דברים כה יב).
דרך הרבים עוברת בתוך

[illegible]

רמת שקוין מוקדא, וריתוח.
 ברהאד דרך לטוחת לח כמ
 שירלה לעבור ויעברד דין
 לעגשית, מחלח דלות
 שפדל גמא שטורין, צח
 שרה, ומוקמא שר דין
 דקמתי מה שנתן דין
 שגה מה שפאס ודרכס
 עה וסא דקמתי לא הישו
 יחיו משות דרליין כל שות
 היינס לעבור בנאן
 לא יוכל למנתן, דלא עבד
 דרנה לעגשית (סא)
 אורג שמוא דין להם
 עקלקלחן, כמור לעלוש
 איעני דרנה לעגשית, אכל
 שמו הדין וכל אומרים דע
 לא היגע, חק חק חמים
 דלא יחיו דרנה אפילו חמים
 ונתן להם דרך שר שפולין

דיומנין דאמי למחב לה דרך
עקלתון והס לא יתנו אל לבס,
דקדירא דשפתים פאר מחימא
וולא קירלא, ומשו מחימא
למלתקמא דרביס טובא (שם).
דרב משרשיא אמר. היכא
דמתן להס דרך ישר אמרין
שלו הגיטו וליקטו פורה
וויצי, דלא מרין שמא יתן
להס דרך עקלתון, אבל הכא
במאי עסקין שהדבר ידוע
שמתן להס דרך עקלתון ולכן
לא בריי יתן דרך דאמא

מִן הַיָּמִים הַהֵם וְעַתָּה אֵין עֲלֵינוּ שׁוֹמְרֵי
 הַמִּצְוֹת הַלָּלוּ מִשּׁוּם דְּלוּלוֹת
 הַשִּׁמְרָן בְּחֻקָּהּ מִן הַבְּרָאָה וְעַתָּה
 יֵשׁ דֶּרֶךְ עֲקֻלָּתוֹן וְאֵין הַרְשָׁה
 לְדוֹרְשֵׁין אִלָּף בִּינְיָיִהוּ (שם)
 לְמַה מַּה שֶׁנֶּתַן נֶתָן, לִימָא
 לְקַלְקְלָהוּ. וְאֵעִי"פ שֶׁהוּא שֶׁל
 "נֶתָּמַח" שֶׁנֶּתַן לֵהֵם הוּא דֶּרֶךְ
 בִּינָה אִיזֵר עֲלֵמוֹ (נִדְרִים טז)
 וְעַתָּה וּבִשְׁכַּחְתָּהּ וּבִפְסָהּ. כִּמוֹ
 לְמַעֲשֵׂי שֶׁהִיא הוּנָה לְלֵא הִיא
 (י"ז קלד: וְתַמְרוּהָ וְנִדְהָ נא).

עין משפט
נר מצוה

י"א ב מ"י פ"ג מהל' מוקי ממון הלכה ב סוג עשין סח טור ש"ע ח"מ סימן מ"א סעיף א' י"ח ג ד מ"י שם הלכה א ב סמג שם ט"ו ע"ע שם פסוק כל ואימון ט"ז סעיף ה' י"ב ה מ"י שם הלכה א טו"ע שם סימן מ"א סעיף א' ב ו מ"י פ"א מהלכות אסורי ביאה הלכה ט ופ"ו מהלכות רוחם הלכה ב' :

רבינו חננאל

לא שנו אלא שנתפרו כליו במים אבל הוא עצמו אם הוזהק פטור, מאי טעמא דקרקע עולם הוזהק, אמר ליה שמואל מכדי אבנו סכיני ומשאו שהוזהקו מבור למדנו, ואילו כמו אבנו הן, בכלל אבי קורא בהן ונפל שמה שור, שור דלא אדם חמור ולא כלים, והני מילי לענין קטלא, אבל לנזקים אדם חייב נמי, וכלים פטורים דהניא דלמה דרובה זכור, ותרצנא מה דומה לזה מינה אבנו וצלוהויה לרשוי הרבה והזקן בהן אחר חייב בנזקי אדם ופטור בנזקי צלוהויה, ומשנן רב היכא דאפקרינהו להני אבנו סכיני ומשאו פטור בנזקי כלים, אבל לא אפקרינהו ממוניה ניהו ושכורין חסובין שחיב בנזקי הכלים, הילכך לרב הני ממוניה ניהו וחיב בכלין, ושמואל כל תקלה ברשות הרבים ובר חשיב ליה וחיב בנזקי אדם ופטור בנזקי כלים, ואותבין עלייהו ונפל שמה שור או חמור, שור ולא אדם חמור ולא כלים, מכאן נפל לחובי שור וכליו ונשכרו, חמור וכליו ונתקדשו חיב על הבהמה ופטור על הכלים, ומה דומה לזה אבנו סכיני ומשאו שהניחן ברשות הרבי' והזיקו, לפיכך הטיח צלוהויה באבן חייב, הא דהיינו קשיא לתירויה, והיא גופה קשיא רישא אסיפא, וישא קניו ופטור על הכלים וסיפא קניו הטיח צלוהויה חייב, רב מתיר לטעמיה, חייב על הבהמה ופטור על הכלין דב"א כשהפקידו, אבל לא הפקידו אפי' בכלים חייב דממוניה ניהו, הטיח צלוהויה באבן חייב בעל האבן, שמואל מתיר לטעמיה, חייב על הבהמה ופטור על הבהמה ופטור על הכלין, כבור ניהו לפיכך פטור בכלים, ולר' יהודה דמחייב אנוקין כלים בבור, הטיח צלוהויה באבן חייב בעל האבן, בלוקין ר' יהודה ורבנן חסובין פרק שור שנגח את הפרה, אמר ר' אלעזר לא שנו ר' אינא, דאמרי אמר ר' אלעזר לא תמי' נתקל באבן הוא אבל נתקל בקרקע ונישא באבן פטור, אלא אפילו נתקל בקרקע ונישא באבן חייב, כבור ר' נתן, פ"י כיון דלרבי הכך אבנו (אבנו) כשהפקידו בור הוא, אמר ר' אלעזר נתקל שור

כח:

אבל הוא עצמו פטור דקרקע עולם הוזהקו, ולא צעי למימור שהזקן הוא עצמו צמיס דלישנא משמע שהזקן עצמו צמיס ולא שהזקן צמיס וצאפקריה לא מצי לאוקמי דל"כ לא מחייב לא אכלים ולא על עצמו:

ה"מ היכא דאפקרינהו. פ"ה דסכר רב דבור שחיבה

עליו תורה דהפקיד רשותו וצורו וא"ת דצמטמין דמחזרת (לעיל דף כ"ח) ר"ל דרב סכר צור ברשותו חייב ושמואל סכר דפטור ופי' שם בנזקי דפלוני דהפקיד רשותו ולא הפקיד צורו וי"ל דלא קיימא מסקנא דהתם הכי ומיחו נראה דרב מצי סכר שפיר דהפקיד רשותו ולא צורו נמי חייב אע"ג דלצנו וסכיני ומשאו דלא אפקרינהו לא היו צור לרב היינו משום דעדיפי מבור ואיכא נמי לחיוביהו משום שור ולחייב בהן את הכלים אצל צור ברשותו ליכא לחיובי משור דשור ברשותו פטור דמתן (לעיל דף ט') מוח' מרשות המיוחדת למזיק לכל הפחות צור הוא ופטור על הכלים ושמואל דסכר הכא דאפילו לא אפקרינהו היו צור מצי סכר דצור ברשותו פטור לגמרי ואפילו צור לא היו דמצי א"ל ברשותי מאי צמיס ומה שצקונטרס ר"ל לחייב דהפקיד רשותו וצורו כמו בחופר צור צרה"ר אין נראה לר"י דחופר צור צרה"ר חפר צור צאסור וכן חפר צור ברשותו סמוך לרה"ר צאסור חפרו ואפילו חופר צאמנע רשותו והפקיד רשותו ולא צורו כיון דשלו הכלים, חייב להסיר התקלה דלאמרינן דהפירה (לקמן דף מ"ח) וס' דכיון דלית ליה למחייב ולא מלייה כמאן דכרייה דמי' אצל הפקיד רשותו וצורו דחפר דהימר וגם השתא דהפקיד לאו צעל הצור הוא לא מחייב מדע דצ"ה הפירה (לקמן נ"א) דחקינן לאשכוחי צור של שני שותפין:

ונשוף באבן, דוקא נקיט דנשוף צאבן אצל נתקל צאבן ונשוף צקרקע פטור דקרקע עולם הוזהקו ואפילו שמואל א' מורה הכא דפטור דכפטר לקמן דהפירה (דף נ"ג) וס' נתקל צצור ונפל לאחורי הצור והיחא דלעיל דמחייב שמואל צריך לאוקמא כגון שנגח צקרקע שחסיס נשפכים עליה דדמי לקרקע הצור ואע"ג דשור שדחף חצירו לצור וגם הניח אבן ע"פ הצור וצא שור ונתקל צה ונפל לצור מחייב דהפירה (שם) יש לחלק כיון שיש שם תקלה על הצור ומיחו ודאי לרב קשה כי היכי דקאמר רב קרקע עולם הוזהקו ה"נ נימא צעל האבן צור של פלוני הוזהקו:

אמר רבה במתכוין להורידה בו, רבה לא צעי לאוקמי צמתכוין לשצור דממוקין לה אצי לקמן משום דנשצרה כדו דקאמר

מ"ק משמע דנשצרה מאליו עלה קאמי ר' יהודה לחלק צין ממתכוין לשאין מתכוין וא"ת והא' ר' יהודה חית ליה צפרק האומנין (צ"מ דף פ"ב) וס' דנתקל לאו פושע הוא גצי מעציר חצית ממקום למקום ונשצרה דקאמר ר' יהודה שומר חנם ישצב נשאר שצר ישלם ומפרש התם הצי דדיניה והצי דדיניה ואין לומר דמתכוין להורידה דהכא הוי פושע טפי דל"כ היכי דייק מכלל דמחייב ר"מ אפילו נפשיה דלמא צנתקל דוקא מחייב אצל נפשיה דהוי אונס טפי לא וי"ל דקסבר רבה כי היכי דלאמרינן התם לר"מ דשצובה זו תקנת חכמים היא צצומר שצר ה"נ לרבי יהודה דקמי חכמים היא צצומר חנם אלא דקסבר רבי יהודה דשצומר שצר לא רלו חכמים להקל: **ואונס רחמנא פטריה**, ומפ"ע תחת פ"ע לא מרצינן אונס גמור דפירשתי לעיל (דף מ"ח):

והתניא נשברה כדו בו, וא"ת והיכי מיייתי מצרייתא דפטר ר"מ צקנקינס צרוח שאינה מצויה דלמא ה"מ לענין שאר נזקין אצל מתני' איכא לאוקמי צאדם המזיק צדדך הלוכו נפלו החרסיס על האדם מכחו ואדם המזיק חייב צרוח שאינה מצויה כדאמרינן לעיל סוף פרק שני (דף מ"ח) וי"ל דצמתנינן נמי קמי והוחלק אחד צמיס דתקלת מימינו הוא ולא אדם המזיק ולמה מחייב שם ר"מ יומר מצקנקינס וא"ת ומאי פריך מולנערה לא תעשה דצר דנפשיה ודאי מחייב ר"מ אע"פ שהפילה היתה צאונס מ"מ אחר כך היה לו לסלק וי"ל דרבי מאיר מחייב צכל ענין אף על פי שלא היה לו פנאי לסלק:

המניח פרק שלישי בבא קמא

אבל הוזהק הוא עצמו פטור: קרקע עולם. שאין לה צעלים: הוזהקו. וממנו של זה גרמא צעלמא צעד ליה וצ לטעמיה דלמחר לקמן (דף נ"ב) צור שחיבה עליו תורה להצלו ולא לצצור: **מבור** למדנו. צפ"ק (דף נ"א): **שור ולא אדם חמור ולא כלים**. והני מילי

היכא דמת האדם דקרא צמיתה משמע דמת צמית ומהם יהיה לו אצל צמוק אדם חייב צעל הצור דקרא צמית (ממעטין: וליס פטורין. על מוקי כלים פטור צעל הצור דשצירתן זו היא מיתמן ומתנינן נמי מימינו צורו הוא הלכך כי חייב על נזקי הגוף חייבה ולא על הכלים: ורב ה"מ. דתקלתו למדנו מבור: דאפקרינהו. כי צור דסכר רב צור שחיבה עליו תורה דהפקיד רשותו וצורו הוא דמייצת: **אצל לא אפקרינהו ממונו הוא**. ומשורו למדנו הלכך מיטוף כלי ממונו דמזיק צעד אצל מוק הגוף קרקע עולם צעדה ושמואל סכר דהפקיד רשותו ולא הפקיד צורו נמי משמע קרא ופטור צו את הכלים הלכך מתני' אע"ג דלא אפקרינהו צורו הוי ומאי דקמי חייב צהיק גופו קמיירי ולא צכליו ואע"ג דקרקע עולם צעדה ליה חייב דשמואל לטעמיה דלמחר לקמן (דף נ"ב) צור שחיבה עליו תורה להצלו וכ"ש לצצור ואע"ג דקרקע עולם אוקמינן נשצצור. צכלי השור שייכא שצירה כגון עול וסולמנין. קריעה שייכא צמדתם של חמור: הא למא זה דומא דרצבה. תולא כמיצא צלא כמיצא: **אלא מה דומא לוא כו**. דאם הוזהק צהם כלים א"א נתקל צהן אדם ומת פטור: רישא דקמי אצנו וסכיני דומין לצור: **קשיא לרב** צ"ד אפי' צדלא אפקריה מיירי: וסיפא. דקמי אס הטיח אחר צלוהויה צאבן של זה חייב: קשיא לשמואל דהשתא משמע דמשורו למדנו: צד"א. דלצנו דומא לצור כשהפקידו: **לר' יהודה דמחייב על נזקי כלים צצור**. צפרק שור שנגח את הפרה (לקמן דף נ"ג): **לא שנו**. דהטעם צלוהויה צאבן חייב: **אלא שנקל צאבן ונשוף**. הכלי צאבן: פטור. דקרקע גרמא לו: **דלא כר' נתן**. דלמחר לקמן (דף נ"ג) צצור שדחף את חצירו לצור כל היכא דליכא לאשתלומי מהאי שור משתלם מצור האי דעצד ליה הוזהק: צמתכוין להורידה למטה צמתיפיו. ונתקל והוטעה צכותל חייב דנתקל

פושע הוא: **אמר אצי מכלל דר"מ** דמחמייר טפי מחייב: **אפי' נפשיה**. נימוחה דכד מעצמה על כמיפ דהוי אונס: **נפשיה**. נימוחה דממתרגמינן (שמות טו) וחם השמש וגמס פשר: **אפילו אונס צידו**. אפילו נפשיה מעצמה שלא נפלה מידי אלא נימוחה ונשאר האחון צידו: פטור

פושע הוא: **אמר אצי מכלל דר"מ** דמחמייר טפי מחייב: **אפי' נפשיה**. נימוחה דכד מעצמה על כמיפ דהוי אונס: **נפשיה**. נימוחה דממתרגמינן (שמות טו) וחם השמש וגמס פשר: **אפילו אונס צידו**. אפילו נפשיה מעצמה שלא נפלה מידי אלא נימוחה ונשאר האחון צידו: פטור

פושע הוא: **אמר אצי מכלל דר"מ** דמחמייר טפי מחייב: **אפי' נפשיה**. נימוחה דכד מעצמה על כמיפ דהוי אונס: **נפשיה**. נימוחה דממתרגמינן (שמות טו) וחם השמש וגמס פשר: **אפילו אונס צידו**. אפילו נפשיה מעצמה שלא נפלה מידי אלא נימוחה ונשאר האחון צידו: פטור

פושע הוא: **אמר אצי מכלל דר"מ** דמחמייר טפי מחייב: **אפי' נפשיה**. נימוחה דכד מעצמה על כמיפ דהוי אונס: **נפשיה**. נימוחה דממתרגמינן (שמות טו) וחם השמש וגמס פשר: **אפילו אונס צידו**. אפילו נפשיה מעצמה שלא נפלה מידי אלא נימוחה ונשאר האחון צידו: פטור

מסורת הש"ס

(א) לעיל ג' א' לקמן נ"א: (ב) לקמן נ"ב: (ג) רש"י מ"י (ד) לעיל ה' (ה) לקמן נ"ג: (ו) (מדרס מ"ג) ע"ז נ"ד: (ז) לקמן ט' נ"ט: (ח) צ"מ פ"ב: (ט) ש"י מוקי צ"מ קמי. ד"ה זמן: (י) ד"ה וסכר: (י"א) ד"ה ושמואל:

תורה אור השלם

1. ובי יפתח איש בור או בי יכיר איש בר ולא יכסנו ונפל שמה שור או חמור: שמות כא לג 2. ונלצור לא תעשה דבר אין לצור חטא מות כי באשר יקום איש על רעהו ויחצו נפש כן יחצור הנה: דברים כב כו

הנהגות הב"ח

(א) רש"י ד"ה שור ולא וכו' מופרז ממעטיה דה"פ:

גליון הש"ס

תוס' ד"ה ח"מ ב' אבל הפקיד רשותו ובורו. עיין לעיל דף ו' ע"ל מוספות ד"ה לא צור: שם ד"ה ונשוף ב' מורה הבא דפטור. עיין לקמן דף ג' ע"ב מוספות ד"ה לשמואל:

מוסף רש"י

דכתיב ולנערה לא תעשה דבר. משום דלנפשה הוי (נדרים כו).

רבינו חננאל (המשך)

וכיוצא בו בקרקע ונחבט (האבן) [באבן] ונשבר חייב בעל האבן כי הוא בעל הבור, ודומה הקרקע הוזה שור שדחף את שור אחר לאבן שהוא בור, ואמרי' כמן כ"י נתן. רבנן כי האי גזונא פטרי ליה לבעל הבור, ונתיא שור שדחף את חצירו לבור בעל השור חייב בעל הבור שור, נתן אומ' זה משום מחצה וזה משלם מחצה. ואסיק לר' נתן חסובין פלוגתייהו כל היכא דליכא לאשתלומי מתורא משתלם מיה (דתרורא) [דבירא] כוליה הוזהק. הילכך, כיון דקאמר ר' אלעזר חייב כמן כ"י נתן, כיון דליכא לאשתלומי נ"א הקרקע משתלם כל הנזק מבעל האבן. וחלוקת ר' נתן ורבנן פירוש טפמן ב' שור שנגח את הפרה באחריות. וקיימי לן כשמואל דהיל' כוחותיה בדיני, וכו' אלעזר אליבא דר' פיס', ר' יהודה אומ' מתכוין חייב כו'. יליקנין מרקתין ר' יהודה במתכוין חייב ואוקמי רבה במתכוין להורידה למטה כמחזיק ונפלה ונשברה, מכלל דה"ק דהוא ר' מאיר, מחייב אפי' אונס בידו, ואמאי, אונס הוא ואונס דחמנא

מסורת הש"ס

(א) [לקמן לא. ט: ב"מ
פב:]; (ב) [רש"ל], (ג) עי'
רש"ל מ"ש בשם תוס'
ארוכים, (ד) עי' רש"ל מ"ש
בשם תוס' ארוכים ועי'
רש"א, (ה) ש"ך קודם ד"ה
מדמתי,

גליון הש"ס

גב' מרדכי'ה תרתי. קשה
 י"ח למח' המנחם מנחם'
 ד"ה והמח' לרקק במסר
 אפשר בדברך הלטוב פה
 ההסר עליו צמח והחולק
 במס מנחם דתקלת מריו
 צאם חן הולך נמנעק מיו
 ויטוי דהחולק המדון צור
 א"ח מוח נשמע דרמ"ח
 דתקולק עליו דהחולק
 דמייח בדברך הלטוב פה
 ע"ה האדס דבוח אף ע"ה
 פושע א"ח למיח מדין
 א"ח מחוקק דל ש"ח בכלל
 אדמדי חייב מדפסטר א"ח
 מוחס דס"ל מתקל א"ח ש"ח
 וגיבש דקס"ל ד"ר חמס
 כספי דד"מ א"ח מוחס
 דמחויובו לחשמי' א"ח
 דרמ"ח א"ח פושע גמור
 ור"י א"ח אלוס דכ"ד ש"ח
 גיבש דקס"ל

מוסף רש"י

פטור מדיני אדם. לשלם,
וחייב בדיני שמים,
פורענות לשלם לרשעים
שנתמכין להפסיד את ישראל
(גיטין נג.).

המניח פרק שלישי בבא קמא

כפ.

עין משפט
גר מצוה

כא א מ״י פ״ג מהל' נזקי ממון הלכה ז
סמג עשין סח טו״ע ח״מ
סימן תיא סעיף ז וסימן
תיב סעיף ד:
כב ב ג מ״י שס ופ״ו
מהלכות חובל ומזיק
הלכה א סמג שס טור ש״ע
ח״מ סימן תיב סעיף ד:

רבינו חננאל

פטררה דבתי ולעצרה לא
תעשה דברי. יום ימי כי
זאת היא מאיר דפטר
ורחמנא בנאויקא אפי
אנוס סבלי בנאויקא אפי
אנוס, והנאויקא נשברה דר
וולא סילקה כר, ורתי
סיפא ומדור ר"מ לחכמי
בשפא קנאמינא לנא
מנא לנאנא ונפלו ברח
שאנאיה מצריו והזיקו
פשוטו, ואז כללס דסדור
אנוס הוא ואנוס אפי
בנאויקא אפי, ופריק רבמי
ר' מאיר ר' יהודה בנאויקא
פלגי, בנתקל פושא הוא
ובנאויקא אפי, ורתי
מנאמינא, דקנתי החולק
אחר במים או שלקה
בחרסיה חיובי, החולק
אחר בשפא בשעת נפילה
ובחא פלגי דר' מאיר סבר
נתקל פושא הוא ולפיכך
נפילה, ור' יהודה סבר
אלא פושא הוא ופשוטו. או
שלקה בחרסיה לאחר
נפילה, ר' מאיר סבר
נשברה דר' מאיר סילקה
אחא הפקדון מפקדי נאויקא
חיובי, ור' יהודה סבר
מפקדון לזכות פטררה. ואם
נתנאון לזכות פטררה, ור' יהודה סבר
אחא, ולדברי הכל אנוס
אפי' פושא דר' מאיר, ואם
תקשיא לך אן חתני פטר
הזיקה פצע חתת פצע
לחייב על האנוס כרצונו,
בנאויקא גופו, אלא אנוס
בדבוקי ממונו (לה) ולא.
ומנאמינא בחרתי פלגי
בריתא נמי בחרתי פלגי,
ואקשי' בשלמי' סדור,
מסתכת לה בשעת נפילה
שהזקק במימיה, לאחר
נפילה נמי חזק בחרסיה.
אזלא מנלו, בשלמי' לאחר
נפילה מנאמינא.
בכפיקול בשעת נפילה, אלא החזק
תשבעת נפילה הכי
מסתכת לה, ואמ' כנון
שהשעביר גמלו, פי' על
שנאמר הנה הרהו בשרשעת
ונתת, ונפול
ובנפילתו חיו מים מן
הנה וסריקו בגדיהם. ונחת
הנה וסריקו ופריק' דירק
אחר, כנון דליכא חזק
אחריתו וכנון נתקל הוא
בנאויקא ונפול, ונפול
עליו נתקל ונפול עליו
ותפול ובנפילתו חיו מים,
ואיולי' נתקל החזק
בנאויקא שלאם על המל
לפיכך בהעברתו
לגמול בשרשעת נהרוא
לפי' או פושע להלך אנוס.

פֿרײַג בשעת נפילה בנתק פושע. דלר״מ דפושע הוא חיב כל כמה דלא הוה ליה פנאי לסלק קרי שעת נפילה וילאחר נפילה פליגי במפקיר נזקיו וּאִפִּי לאחר נפילת פשיעה כגון ששיבר במתכוין דרבנן דפטרי כ"ל דלא חיבבה מורה אלא צור

דאז'ט ליה צעליס כגון הפקיר רשמו
ולא הפקיר צורו או חפר צור סמוך
לרה"ר וכן משמע לישנא מר סבר
מפקיר נוקי חייב ומ"ס מפקיר נוקי
פטור משמע דבכל מפקיר נוקי
פליגי אפי' לאחר נפילת פשיעה ועוד
דקאמר לקמן מפקיר נוקי מאי
מתכוין איכא האיצה לפרש בנתתי
ושיצור כמו שפירש על שעת נפילה
ולא צעי לאוקמי אציי פלוגתאיהו
בלאחר נפילה בנתקל פושע דלרבי
מאיר דפושע הוא חייב דהוי מפקיר
נוקי לאחר נפילת פשיעה ולרבנן
ללא פושע הוא פטור דהוי מפקיר
נוקי לאחר נפילת אונס וכן אית'
ליה לר' יוחנן בסמוך משום דמתני'
מונחא דבתרמי פליגי ולא היה זה
בתרמי אלא בחד דחד טעמא הוא
והשתא נמי תרי ומודים דקמני
בצרייתא חד קאי אשעת נפילה
(ו) דמודים חכמים לר"ם צאצאו וסבינו
ומשאו דנפלו ברוח מנזיה שהוא חייב
אע"פ שלא היה לו פנאי לסלק אצל
ברוח מנזיה היה פטור אע"ג
דלא אפקריה דקמס אצנו כו' לא
מפקר להו כי נפלו שאין מתקלקלים
בנפילתם ומשום דלא היה לו פנאי
לסלק מיפטור דאי היה לו פנאי לסלק
הוא מחייב אפי' ברוח שאין מנזיה
דכיון דלא אפקריניהו עליה ידידיה
לסלוקיניהו דלאמר בסמוך דמתכוין
לזכות בחרסין ואפי' נתנו אחר שם
דלאמרינן בהפרה (לקמן דף מז: ושם)
צעל השור חייב בנזקי חצר וצעל
חצר חייב בנזקי חצור ובשמעתין
אמר גבי גלגל דאם הפכה צפחות
מג' אס נתכוין לזכות בה חייב אע"פ

ואיך מודים קאי אפלוגתייהו לנאחר נפילה ומודה רבי מאיר
ה' לו פנאי לסקל דהוי מפקיר נוקיו לאחר נפילת אונס ומאי אמר
ה' קנקנין שמשחזרין בנפילתם וסתמא מפקר להו:

אחרי נפילת פשיעה הא אפי' אי לא פליגי אלא צנתקל אי פושע
שעת נפילה מחייב ר"מ משום דנתקל פושע הוא והמקלה היתה
דפושע הוא כמאן דפטור צור צרשות הרצים וי"ל דאי לאו שרצי
צבהדיא מנן סתמא להמן לצור צרשות הרצים חייב:

להוכיח דברתי פליגי דמדקדמי ולא סלקה ולא העמידה משמע נפילה אחת חייב צדיק שמים לרבנן דאית להו נתקל אנוס הוא ואור ללא מני קאי אלא אשעת נפילה דאי לא פליגי אלא לאחר יתייבב דאי מודים ברוח מנזיה דחייב ושאיין מנזיה דפטור א"כ פליגי בשעת נפילה ולאחר נפילה ובחד טעמא כדפרישית לעיל דמילתא נקט פלון מדין כדבאזו אס תפול ברוח מנזיה צענו שלא לעלו ברוח מנזיה:

הנפילה. ה"ה דמ"ל איפכא אלא דנקט הכי משום דסתם חרסיס
הו"ו כולי האי ועוד דרב אוקי למיס דמתניתין בדלא אפקרינהו וכי
ר"י שעלו לסלק כיון שהם שלו ויש לו פנאי לסלק אבל בפנימא
נפילה שהיה לו פנאי לסלק פוטרי חז"י משום דהוי בור דליה ליה
גבירא דהיה לו ונפשהו דמי:

שפיקר נצלתו אחר נפילתה בפשיעה כגון שהולידה בזמקום שיש לחוש
לנזקתה דפליגי בנתקל וא"ת ולויי פלוגמיייהו דשעת נפילה אכדו
הא אז שלקה בחסות לאחר נפילה וי"ל חזא משום דסתם חסות
סלקא משמע דכדו נמי היה לו פנאי ללסקן והואיל וכן הוא אי
חסותא ומשדדו בחסותי מגלו נמי בחסותי:

מאז דברי הכל פטור הא איכא רבי מאיר דמחייב ע"כ אפילו
א"ל מאי ר"ה חייב הא איכא רבנן דפטרי. הו"מ לדמיו
 לחייבי אבל היה קשה דא"כ רבי יוחנן דלמיר בסמוך לאחר נפילה
 וד הלשון משמע שצא לחלוק על רבי אלעזר:

מִשּׁוֹם שֶׁלֹא סָלִיחַ: כִּירוּחַ שְׂאֵין מְאִוִּים. לֹאנֹס הוּא: אֵלֶּה אָמַר אֲבִי בְּרַסְיָ בְּמַתְנֵי כְּשֶׁהָיָה הֵכָּה נִפְלֵים וּפְלִיגֵי כְּשֶׁהָיָה בְּחֶרֶם וְלֵאחֶר מִפְּלִי: בְּמַפְקִיר טוֹקִי. בָּשֵׁן זֶה לְמַסְתַּמָּה מַפְקִיר חֶרֶסִּין וְרָמָה סֶבֶר מִפְּקִיר מְחִיזִי טוֹקִי דְּבוֹר

"פטור מדיני אדם
 חכמים לר"מ באבנו
 בראש גגו ונפלו ברוו
 חייב ומודה ר"מ לר
 הגג ע"מ לנגבן ונפל
 והזיקו שהוא פטור א
 פליגי פליגי בשעת נפ
 פליגי בשעת נפילה ו
 נתקל פושע הוא וס
 הוא פליגי לאחר נפ
 סבר מפקיד נזקין ו
 וממאי * מדקתני תרת
 שלקה בחרסית היינ
 הוחלק אחד במים ב
 בחרסית לאחר נפילה
 ברייתא נמי בתרתי כ
 או בשעת נפילה או
 בשלמא לאחר נפילה
 נבלתו אלא בשעת נ
 אמר רב אחא כגון דע
 דנהרא ה"ד אי דאיכא
 הוא ואי דליכא דרכ
 אלא משכחת לה ד
 גמלא מפקיד נזקין מ
 רב יוסף * במתכוין לז
 רב אשי במתכוין
 אלעזר אמר בשעת
 לאחר נפילה מאי
 איכא ר"מ דמחייב א
 והא איכא רבנן דפ
 נפילה אף בשעת נפיל

שהוא לא עשה צור זה כיון דדידיה הוא עליה דידיה רמי לסלול
לחכמים במעלה קנקנין ונפלו ברוח שאין מצייה דפטור אע"פ שה
האי צירא לאו אנא כריתיה כיון דצאונס נעשה ולכך

מדרקתני תרתי. וא"ת והיני דייק אצ"י מדקמינא מרמי דפליגי
הוא אי לא אינטרדיק למימני מרמי שלא מאמר דוקא
סלו עדיין אכל אחר נפילה שכבר הפקיר התקלה פטר ר"מ אע"
יהודה צא לחלוק עליו צוה לא היה צריך להשמיענו כי

מדמתני' בתרתי ברייתא נמי בתרתי. וא"ת מצרייתא נמי
 דלאחר נפילה פליגי ועוד דאי לא פליגי אלא בשעת
 יצשעת נפילה נמי פליגי מהדנקט מודים חכמים באבנו סרינו ו
 נפילה במפקיר ונקיו אפי' נוקי בהפקיר אבנו סרינו ומשא
 לא פליגי כלל וי"ל דמצרייתא לא מצי למידק כלל דאיכא למימר
 יהא דנקט בהאי מודים אבנו כו' ובהאי מודים נקטנים אורחא
 ובהקדמה דאי שלל יצרכו מנייה

ה' הוחלף אחד במים בשעת נפילה או שקרה בחרס" אחד מפקיר להו כדמוכה היא דקנקים ומים לא מפקר פליגי גדלא אפקריכו דוקא בשעת נפילה פליגי דלאחר נפילה מות דלאחר נפילה במפקיר זקיו לאו דוקא לאחר נפילה אלא אף לאחר נפילה זקיו ורי"מ מחייב אף בשעת נפילה כיוו

לא גמלו בשלמא לאחר נפילה משבחת לה. דפליגי כגון ש
שתפול אלא בשעת נפילה היכי משכחת לה לטפלו כעין
ולאחר נפילה אגמולו דמנמינן להוולק אחד במים בשעת
מפסק להו וסתם נפילה לא מפסק לה בהרסית ועוד מדקמיין ולי
מוקמינן לכוון נפילה א"כ ממירי

אבר לאחר נפילה מאי. כי מפקיר נזקין לאחר נפילה פשיה הפקיר דאס לא הפקיר לא פטרי רבנן דעליה רמי לסלוק דלא פטרי רבנן אלא היכא דאזנא הוא אצל לאחר נפילה פשיעה מחלוקת לא הוה פליג במידי אדרבי אלעזר וכו'

עין משפט
נר מצוה

השלמה עצמית

מושגי יסוד בגמרא

השלם את ההסבר לכל מושג במילים שלך.

מס'	מושג	הסבר
1	אלו ואלו דברי אלקים חיים	
2	היקש	
3	בנין אב	
4	גזרה שוה	
5	גזרת הכתוב	

מס'	מושג	הסבר
6	מחלוקת	
7	ברייתא	
8	קל וחומר	
9	פשט ודרש	
10	דאורייתא	

מס'	מושג	הסבר
11	דרבנן	
12	לכתחילה	
13	דיעבד	
14	אסמכתא	
15	חומרא וקולא	
16	סמכות חכמים	

השלמה עצמית

מונחי הדיון

מס'	מונח	מה הוא מלמד
1	תא שמע (ת"ש)	
2	שמע מינה (ש"מ)	
3	תנו רבנן	
4	קשיא	
5	איתמר	
6	תניא כוותיה	
7	שנאמר	
8	דתניא	

מס'	מונח	מה הוא מלמד
9	אי בעית אימא	
10	אמר קרא	
11	והלכתא	
12	היכי דמי	
13	תיקו	
14	הכא במאי עסקינן	
15	מנלן / מנא הני מילי	
16	תיובתא	

מס'	מונח	מה הוא מלמד
17	מאי טעמא	
18	איכא דאמרי	
19	והא תנן	
20	מאי נפקא מינה	
21	ורמינהו	
22	לא קשיא, הא... הא...	
23	תלמוד לומר (ת"ל)	
24	הני מילי	

מס'	מונח	מה הוא מלמד
25	אדרבה	
26	והתניא	
27	זאת אומרת	
28	פשיטא	
29	אמר מר	
30	צריכי	
31	הוה אמינא	
32	איתיביה	

תנאים ואמוראים

כלל אצבע: לשם **תנא** קודם לרוב "רַבִּי"; לשם **אמורא** קודם "רב".

● תנאים

- רבי אליעזר בן הורקנוס
- רבי אלעזר בן עזריה
- רבן גמליאל
- הלל
- רבי חנינא בן תרדיון
- רבי טרפון
- רבי יהודה בר אילעאי
- רבי יהודה הנשיא
- רבן יוחנן בן זכאי
- רבי ישמעאל
- רבי מאיר
- רבי עקיבא
- שמאי
- רבי שמעון בן יוחאי

● אמוראים

- אביי
- רב אשי
- רב הונא
- רב חסדא
- רבי יוחנן
- רב כהנא
- רב נחמן
- רב פפא
- רב
- רבא
- רבה
- ריש לקיש
- שמואל
- רב ששת

כתב רש"י

רש"י (רבי שלמה יצחקי) לא כתב בכתב הזה... זהו כתב שבו הדפיסו המדפיסים הראשונים את פירושן, וכך הוא נקרא עד היום "כתב רש"י". בדף הגמרא: פירוש רש"י בצד הפנימי, ותוספות בצד החיצוני — שניהם בכתב רש"י.

א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ך	ל	מ
א	ב	ג	ד	ה	ו	ז	ח	ט	י	כ	ך	ל	מ
ם	נ	ן	ס	ע	פ	ף	צ	ץ	ק	ר	ש	ת	
ס	נ	ן	ס	ע	פ	ף	צ	ץ	ק	ר	ש	ת	

• תרגול כתב רש"י:

ושצרה פטור – בגמרא מפרש טעמא
ואם הוזק זה – הנתקל
בעל החצית חייב – מפרש בגמ'

העתק את הקטע בכתב רגיל:

כך בנוי כל רש"י: **דיבור המתחיל** (ד"ה) — ציטוט קצר מהגמרא, אחריו קו מפרד, ואז הפירוש.

תרגול פענוח כתב רש"י

העתק כל קטע לכתב רגיל בשורות שמתחתיו. כל הקטעים לקוחים מהסוגיות שלמדנו — נסה גם לזהות מאיפה!

1 המניח את הכד ברשות הרצים וצא אחר ונתקל בה ושצרה – פטור

2 ואם הוזק בה – צעל החצית חייב בנזקו

3 פתח בכד וסיים בחצית – דיוק הגמרא בלשון המשנה

4 היינו כד היינו חצית – למאי נפקא מינה למקח וממכר

5 נתקל פושע הוא – מר סצר פושע הוא ומר סצר לאו פושע הוא

6 מפקיר נזקיו – מר סצר חייב ומר סצר פטור

7 פטור מדיני אדם וחייב צדיני שמים

8 ומודים חכמים לרבי מאיר באבנו סכינו ומשאו שהניחן בראש גגו

9 השופך מים ברשות הרבים והזקק בהן אחר – חייב צנוקו

10 קרקע עולם הזיקתו – הקרקע הזיקה אותו ולא המים

11 המלניע את הקוץ ואת הזכוכית והזקקו בהן אחרים – חייב צנוקו

12 לפי שאין דרכן של בני אדם להתחכך בכתלים

13 כל אלו שאמרו פותקין ביבותיהן – צימות הגשמים יש להם רשות

14 ואף על פי שברשות – אם הזיקו חייבין לשלם

15 חסידים הראשונים היו מלגיעים קולותיהם וזכויותיהם בתוך שדותיהן

16 ומעמיקים להן שלשה טפחים – כדי שלא יעכז המחרשה

17 לא שנו אלא זכותל רעוע אבל זכותל צריא – המלגיע פטור

18 האי מאן דבעי למהוי חסידא – לקיים מילי דנזיקין
